

PARAGRAAF 3 – FINANCIERING

De paragraaf financiering heeft betrekking op de treasuryfunctie. Deze ondersteunt de programma's en omvat alle activiteiten die zich richten op het sturen en beheersen van, het verantwoorden over en het toezicht houden op de financiële vermogenswaarden, de financiële stromen, de financiële posities en de hieraan verbonden risico's.

In deze paragraaf staan de beleidsplannen met betrekking tot het liquiditeitsbeheer voor de komende jaren en in het bijzonder voor het jaar 2017. Naast enkele onderwerpen die verplicht onderdeel uitmaken van de paragraaf, wordt er ook ingegaan op een aantal ontwikkelingen die van belang zijn voor een goede uitvoering van de treasuryfunctie.

In deze paragraaf gaan wij achtereenvolgens in op:

- Wettelijke kaders en treasurystatuut
- Rentevisie en rentebeleid
- Renterisicobeheer
- Leningenportefeuille
- Renteomslag
- Liquiditeitsplanning en Financieringsbehoefte
- Wet HOF
- Garantstelling
- Schatkistbankieren
- Relatiebeheer

Wettelijke kaders en treasurystatuut

De kaders voor de uitvoering van de financieringsfunctie zijn vastgelegd in het treasurystatuut en de financiële verordening. Hierbij is de Wet Financiering Decentrale Overheden (Wet FIDO) van toepassing. Deze wet schept een bindend kader voor een verantwoorde en professionele inrichting van de treasuryfunctie bij decentrale overheden. Het belangrijkste uitgangspunt daarbij is het beheersen van risico's.

In aansluiting op de nieuwe financiële verordening die door u in 2013 is vastgesteld, is in 2014 ook een nieuw treasurystatuut vastgesteld. Deze is volledig herzien en aangepast aan de nieuwe situatie waarin de treasury werkzaamheden zijn belegd binnen de BAR-organisatie. Ook met de relevante wetwijzigingen in de Wet FIDO, en de Wet verplicht Schatkistbankieren, is bij het opstellen van het treasurystatuut rekening gehouden. Sindsdien zijn er geen wijzigingen geweest in wet en regelgeving of in het gemeentelijk beleid waardoor aanpassing van het statuut noodzakelijk was.

Uit de praktijk van ruim 2 jaar werken binnen de BAR-Organisatie is echter gebleken dat het statuut op een aantal punten moet worden aangepast om deze beter te laten aansluiten bij de bevoegdheden en mandaten zoals deze binnen de BAR-Organisatie gelden. Het nieuwe treasurystatuut zal uiterlijk in het 1e kwartaal van 2017 worden vastgesteld en ter kennisgeving aan de raad worden toegezonden.

Rentevisie en rentebeleid

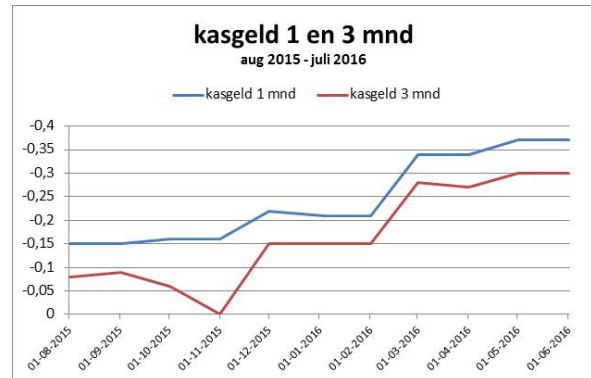
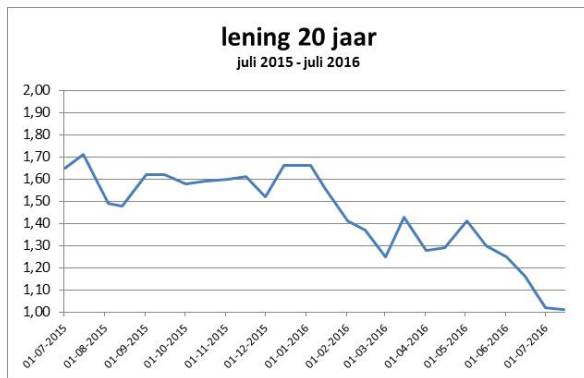
Rente speelt een belangrijke rol in de begroting. Mede gelet op de omvang van deze bedragen, is het gewenst dit onderdeel van de begroting voor uw raad inzichtelijk te maken. Daarbij gaat het zowel om factoren die invloed op de rente hebben, als het in beeld brengen van de keuzemogelijkheden die hier aanwezig zijn. Dit alles vatten wij gemakshalve samen onder de term 'rentebeleid'.

Onderscheid kan worden gemaakt tussen de zogenaamde korte rente en lange rente. We spreken van korte rente voor termijnen tot maximaal 1 jaar en van lange rente voor termijnen van 1 jaar of langer.

Renteontwikkelingen op de geld- en kapitaalmarkt zijn voor de gemeente belangrijk om te kunnen sturen op financiële risico's. Als gemeente kunnen wij op de ontwikkelingen die van buiten komen, weinig tot geen invloed uitoefenen. Wel kunnen wij keuzes maken in de manier waarop wij geld aantrekken of uitzetten. De rente ontwikkelingen worden daarom nauwlettend gevolgd. Dit gebeurt door gebruik te maken van de informatiedienst van een aantal banken. Daarmee blijft de gemeente online op de hoogte van belangrijke veranderingen.

Al een aantal jaren is er sprake van lage rente standen. Ook het afgelopen jaar is hier geen verandering in gekomen. In onderstaande grafiek is het rente verloop van juli 2015 tot en met juli 2016 weergegeven voor een langlopende lening met een looptijd van 20 jaar en voor kortlopende leningen met een looptijd van 1 maand en 3 maanden. De verwachting is dat de rente op langlopende leningen, het komende jaar weer licht zal stijgen.

Bij de rente voor een kasgeldlening (looptijd < 1 jaar) is al geruime tijd sprake van een negatieve rente. De gemeente maakt hiervan zoveel als mogelijk gebruik door bij liquiditeitstekorten een kasgeldlening af te sluiten en zo min mogelijk gebruik te maken van de kredietfaciliteit op de rekening courant.

Renterisicobeheer

In dit onderdeel wordt inzicht gegeven in de renterisico's van de gemeente. De rente-risiconorm heeft betrekking op leningen met een looptijd vanaf 1 jaar en de kasgeldlimiet op leningen met een looptijd tot maximaal 1 jaar. Deze twee normen zijn een verplicht onderdeel van deze paragraaf met als doel de budgettaire risico's als gevolg van rentestijging te beperken.

Renterisiconorm

De renterisiconorm benadrukt vooral het belang van een goede spreiding van de leningenportefeuille en van de renterisico's. De renterisiconorm houdt in dat niet meer dan 20% van het begrotingstotaal voor herfinanciering en/of renteherziening in aanmerking mag komen. Van renteherziening is sprake als in de leningsovereenkomst is bepaald dat de rente gedurende de looptijd in een bepaald jaar wordt aangepast. Herfinanciering bestaat uit het totaal aan aflossingen van langlopende leningen, want het renterisico wordt verkleind door aflossingen in de tijd te spreiden.

Voor de gemeente Albrandswaard bedraagt de renterisiconorm voor het jaar 2017 € 10 miljoen, dit is 20% van het begrotingstotaal van € 50 miljoen. Het renterisico dat de gemeente in een jaar loopt, is onder andere afhankelijk van nieuw aan te trekken financiering in de komende jaren. Bij het bepalen van de renterisiconorm is in deze begroting rekening gehouden dat geen nieuwe leningen hoeven te worden aangetrokken in 2017. In principe worden er lineaire leningen afgesloten. Hierdoor zijn de aflossingen over de looptijd gespreid en is het renterisico op vaste schuld lager. Het onderstaande overzicht maakt duidelijk dat er voldoende ruimte is binnen de renterisiconorm om ook eventuele extra investeringen of uitgaven ten behoeve van de grondexploitatieprojecten met lang vreemd vermogen te financieren.

RENTERISICONORM EN RENTERISICO'S VAN DE VASTE SCHULD				
(Bedragen x EUR 1.000)				
	2017	2018	2019	2020
Renterisico op vaste schuld				
1. Netto renteherziening op vaste schuld	0	0	0	0
2. Betaalde aflossingen	3.820	3.820	3.820	3.820
3. Renterisico op vaste schuld (1+ 2)	3.820	3.820	3.820	3.820
Renterisiconorm				
4a. Begrotingstotaal 2016	50.006			
4b. Het bij ministeriële regeling vastgestelde percentage	20%			
4. Renterisiconorm	10.001			
Toets Renterisiconorm				
5a Ruimte onder renterisiconorm (4 - 3)	6.181			

Kasgeldlimiet

De kasgeldlimiet geeft het renterisico op de vlottende schuld weer.

Met de kasgeldlimiet is een norm gesteld voor het maximum bedrag waarop de gemeente haar financiële bedrijfsvoering met kortlopende middelen (looptijd < 1 jaar) mag financieren.

De kasgeldlimiet is vastgesteld op 8,5% van het begrotingstotaal. Voor de gemeente Albrandswaard bedraagt de kasgeldlimiet voor het jaar 2017 € 4,2 miljoen.

Wanneer in drie opeenvolgende kwartalen de kasgeldlimiet wordt overschreden, moet dit gemeld worden bij de toezichthouder.

Hieronder volgt een prognose van de kasgeldlimiet over 2017. Wanneer er sprake is van een liquiditeitstekort beoordeelt de gemeente of het zinvol is om gebruik te maken van kortlopende of langlopende financiering. Gelet op de rentestanden is het op dit moment gunstig om gebruik te maken van kortlopende leningen. De ruimte van de kasgeldlimiet zal daarom zoveel mogelijk worden gebruikt.

KASGELDLIMIET				
Kasgeldlimiet (x € 1.000)				
Omvang begroting per 1-1-2017				
		€ 50.006		
		8,50%		
Kasgeldlimiet in bedrag				
	€	4.251		
	bedragen x 1.000 euro			
	1e kw.	2e kw.	3e kw.	4e kw.
Totaal vlottende schuld	3.333	667	1.333	2.000
Totaal vlottende middelen	750	1.667	1.333	750
Gemiddeld saldo schuld (+) of overschot (-)	2.583	-1.000	0	1.250
Kasgeldlimiet	4.251	4.251	4.251	4.251
Ruimte onder kasgeldlimiet	1.667	5.251	4.251	3.001

Leningenportefeuille

Voor een eventueel (langdurig) financieringstekort dient de gemeente geld te lenen. De gemeente sluit daarvoor dan een langlopende geldlening af. Voordat we daartoe over gaan benutten we eerst de wettelijk toegestane ruimte binnen de kasgeldlimiet, dit vanwege de lage rente die daarvoor geldt. Voor langlopende geldleningen hanteren wij de marktrente en berekenen jaarlijks de gemiddelde rente over de langlopende leningen.

In onderstaand overzicht staan de opgenomen langlopende leningen. Hierbij is rekening gehouden met de verwachting dat in 2020 een lening van € 1,2 miljoen wordt aangetrokken. De gemiddelde rente van deze leningen per 2017 is 2,782%.

Overzicht Langlopende Leningen		(bedragen x € 1,000)			
	01-01-2016	01-01-2017	01-01-2018	01-01-2019	01-01-2020
Stand leningen	40.486	42.166	38.346	34.526	30.706
Nieuwe lening	5.000			0	1.200
Reguliere aflossingen	3.320	3.820	3.820	3.820	3.820

Uitzettingen

In 2014 is er een lening verstrekt aan de BAR-Organisatie voor de financiering van de materiële vaste activa die betrekking hebben op de bedrijfsvoering, welke zijn overgedragen van de gemeente aan de BAR-Organisatie. In onderstaand overzicht wordt het verloop van deze lening weergegeven.

Kredietrisico op verstrekte gelden				
(Bedragen x EUR 1.000)				
Naam geldnemer	%	Saldo uitzetting 01-01-2016	Mutaties in 2016	Saldo uitzetting 31-12-2016
BAR-Organisatie	n.v.t.	962	-260	703
Gem CV Essendael	4,34	2.500	0	2.500
Totaal verstrekte gelden		3.462	-260	3.203

Renteomslag

Om er voor te zorgen dat in de begroting en verantwoording de totale rentelasten en de daar aan gekoppelde financieringsbehoefte inzichtelijk zijn, wordt in het Besluit begroting en verantwoording (BBV) geadviseerd dat de paragraaf financiering voortaan ook in ieder geval inzicht geeft in de rentelasten, het renteresultaat, de financieringsbehoefte en de wijze waarop rente aan investeringen, grondexploitaties, en taakvelden wordt toegerekend. De behoefte om de wijze van verantwoorden van rente in de begroting en jaarrekening te harmoniseren, hebben er toe geleid dat in het wijzigingsbesluit Besluit begroting en verantwoording (BBV) is opgenomen, dat de rentekosten aan de desbetreffende programma's en taakvelden moet worden toegerekend met behulp van een (rente)omslag.

Het BBV schrijft voor dat de gehanteerde omslagrente niet meer dan 0,5% van de werkelijke omslagrente mag afwijken. In onderstaand schema is deze afwijking berekend voor 2017. Deze berekening zal jaarlijks plaatsvinden. Wanneer de afwijking ten opzichte van het nu geldende percentage minder is dan 0,5% (zowel positief als negatief) is het niet noodzakelijk het percentage voor de renteomslag aan te passen.

Schema rentetoerekening

a. externe rentelasten over de korte en lange financiering	1.299.888	
b. externe rentebaten	<u>-138.200</u>	
Totaal door te berekenen externe rente		1.161.688
c1. rente die aan de grondexploitaties moet worden doorberekend	245.140	
c2. rente projectfinanciering	<u>0</u>	
		<u>245.140</u>
Saldo door te berekenen externe rente		916.548
d1. rente over het eigen vermogen	0	
d2. rente over voorzieningen	<u>0</u>	
		<u>0</u>
De aan taakvelden toe te rekenen rente		916.548
e. werkelijk aan taakvelden toegerekende rente (renteomslag)		<u>1.165.609</u>
f. renteresultaat op het taakveld treasury		-249.061
Boekwaarde (exclusief grexen en NIEGG's) 1 januari	68.183.440	
Afwijking renteomslagpercentage	-0,37%	

De liquiditeitsplanning en de financieringsbehoefte

Algemeen

De financieringspositie wordt bepaald door diverse factoren, zoals de ontwikkeling van het investeringsniveau en –tempo, wisselende baten in de grondexploitaties en mutaties in de geldleningenportefeuille. We gaan meer structuur aan brengen in de verwachte inkomsten en uitgaven door middel van een liquiditeitsplanning. Hierdoor komt er de komende jaren beter inzicht in de financieringsbehoefte.

Verwachte financieringspositie voor de komende jaren

Volgens de berekening van de financieringsbehoefte wordt in 2017 geen verwachte tekort aan financieringsmiddelen verwacht. Ook voor 2018 en 2019 is de verwachting dat geen langgeld hoeft te worden aangetrokken. Voor 2020 is rekening gehouden met het aantrekken van een lening van € 1,2 miljoen.

Financieringsbehoefte 2017

Omschrijving	bedrag
Totale boekwaarde investeringen	72.425.015
Begroot tekort/overschot	<u>22.316</u>
Totaal benodigd vermogen 31 december	72.402.699
Totaal financiering	<u>70.316.208</u>
Financieringsbehoefte	2.086.491

Aantrekken nieuwe lening

Zoals blijkt uit de berekening van de financieringspositie, is voor de komende jaren geen sprake van een liquiditeitstekort. Financiële consequenties van eventuele aanpassingen van de investeringsplanning en daaruit voortvloeiende wijziging van de financieringsbehoefte wordt in de tussenrapportages verwerkt.

De Wet Houdbare Overheidsfinanciën (Wet HOF)

De Wet HOF is bedoeld om de gemaakte afspraken in Europa over houdbare overheidsfinanciën wettelijk te verankeren. Hierbij wordt het Economische en Monetaire Unie saldo (EMU-saldo) van de gehele overheid gebruikt.

In het wetsvoorstel is opgenomen dat de provincies en gemeenten een gelijkwaardige (dus niet: gelijke) inspanning leveren. Indien gemeenten zich niet houden aan bestuurlijke afspraken kan uiteindelijk als sanctie de uitbetaling van de algemene uitkering opgeschort worden. In het financieel akkoord tussen het Rijk en de decentrale overheden is echter afgesproken dat deze kabinetsperiode wordt afgezien van een sanctie op overschrijding van het EMU-saldo, zolang er nog geen sanctie uit Europa volgt.

Hieronder wordt een beeld geschetst van het verwachte verloop van ons EMU-saldo over de periode van 2017 tot en met 2020. De gemeentelijke systematiek van nu investeren en afschrijven over een reeks van jaren, strookt niet met de manier waarop het EMU-saldo wordt berekend. Investeringen in een jaar worden direct ten laste gebracht van het EMU-saldo. Hierdoor ontstaat een negatief effect op het EMU saldo. Dit effect heeft geen gevolgen.

	Omschrijving	2016	2017	2018	2019	2020
1	Exploitatiesaldo vóór toevoeging aan c.q. onttrekking uit reserves (BBV. Artikel 17c)	-54	22	72	179	474
2	Afschrijvingen ten laste van de exploitatie	2.451	2.630	2.763	2.522	2.458
3	Bruto dotaties aan de post voorzieningen ten laste van de exploitatie	123	659	715	775	831
4	Investeringen in (im)materiële vast activa die op de balans worden geactiveerd.	-899	-4.334	-3.749	-2.104	-1.035
	Berekend EMU-saldo	1.621	-1.023	-199	1.372	2.729

Garantstelling

In het verleden zijn er regelmatig garantstellingen geweest voor leningen aan derden. Met het oog op de financiële risico's die de gemeente hierbij loopt, wordt terughoudend omgegaan met het honoreren van deze aanvragen. Alleen als het maatschappelijk belang ermee gediend is en er voldoende zekerheden gesteld worden, wordt een garantie verleend. Per 1 januari 2016 was het totaal van de directe garantstellingen € 4 miljoen. Het totaal van de garantstellingen met een achtervangfunctie via het Waarborgfonds Sociale Woningbouw was € 72 miljoen.

Het risico dat de gemeente loopt bij deze garantstellingen is meegenomen in de berekening van ons weerstandvermogen.

Schatkistbankieren

Sinds 2014 bestaat de nieuwe wet schatkistbankieren. Deze wet schrijft voor dat overtollige middelen dagelijks worden afgeroomd naar een rekening bij de schatkist. Het Ministerie heeft een drempelbedrag vastgesteld dat op de rekening courant van de eigen bank mag blijven staan. Het drempelbedrag is het maximale bedrag dat een decentrale overheid dagelijks, over een heel kwartaal bezien, buiten de schatkist mag aanhouden. Deze drempel is vastgesteld op 0,75% van het begrotingstotaal. Voor de gemeente Albrandswaard houdt dit in dat wanneer het saldo op de rekening courant hoger is dan € 371.000 dit afgeroomd wordt naar de schatkist.

Bij de schatkist kunnen overtollige middelen eventueel tijdelijk op deposito worden weggezet. Decentrale overheden krijgen op de deposito's een rente vergoed die gelijk is aan de rentes die de Nederlandse staat betaalt op leningen die ze op de markt aangaat. Op dit moment is deze rente 0%, bij overliquiditeit wordt er daarom geen gebruik gemaakt van de mogelijkheid om dit op deposito zetten.

Conform de nieuwe regelgeving wordt er bij jaarrekening verantwoording afgelegd over het totaal aan middelen dat per kwartaal buiten de schatkist is gehouden. De verwachting is dat we ook in 2017 zullen voldoen aan de drempel

Relatiebeheer

Met onze huisbankier, de Bank Nederlandse Gemeenten (BNG), vindt periodiek overleg plaats, waarbij eventuele nieuwe ontwikkelingen worden besproken.

Verschillende banken en financiële instellingen geven regelmatig adviezen over het vastzetten van gelden en het beheer van de leningenportefeuille. In 2017 wordt opnieuw regelmatig gebruik gemaakt van de verschillende adviserende instanties om optimaal te kunnen profiteren van de beschikbare financiële instrumenten.

In het treasurystatuut staat de administratieve organisatie, interne controle en informatievoorziening uitvoerig beschreven. Handhaving hiervan en optimalisatie blijft onder de aandacht. Een gevolg hiervan is dat we zoals eerder genoemd in de inleiding van deze paragraaf het treasurystatuut zullen aanpassen

Meerjarenbalans

Met ingang van de begroting 2017 is de gemeente op basis van het vernieuwde BBV verplicht een meerjarenbalans op te nemen. De bedragen in deze balans betreffen de stand per 1 januari.

Bedragen x € 1.000	2017	2018	2019	2020	2021
Activa					
Vaste activa (totaal)	68.183	67.148	67.913	67.399	65.911
* MVA					
- Investerings met een economisch nut	53.460	54.928	55.956	55.124	53.342
- Investerings met een maatschappelijk nut	8.476	8.713	8.671	9.085	9.443
* FVA					
<i>Kapitaalverstrekingen aan</i>					
- deelnemingen	1.556	1.556	1.556	1.556	1.556
- gemeenschappelijke regelingen	205	205	205	205	205
<i>Leningen aan</i>					
- overige verbonden partijen	702	462	241	145	80
<i>Overige langlopende leningen ug</i>	3.784	1.284	1.284	1.284	1.284
Vlottende activa	23.908	21.292	12.852	11.919	11.919
* <i>Bouwgronden in exploitatie</i>	11.989	9.373	933	0	0
* <i>Uitzettingen gelden looptijd < 1 jaar</i>	7.578	7.578	7.578	7.578	7.578
* <i>Liquide middelen</i>	1.643	1.643	1.643	1.643	1.643
* <i>Overlopende activa</i>	2.698	2.698	2.698	2.698	2.698
Totaal activa	92.091	88.439	80.765	79.318	77.830

Bedragen x € 1.000	2017	2018	2019	2020	2021
Passiva					
Vaste passiva	71.159	67.111	63.485	59.434	57.331
* <i>Algemene reserve</i>	9.380	9.185	9.185	9.185	9.185
* <i>Bestemmingsreserves</i>	10.516	10.337	10.868	10.959	10.959
* <i>Begrotingsresultaat</i>	22	72	179	474	618
* <i>Voorzieningen</i>	9.075	9.171	8.727	8.111	8.485
* <i>Vaste schulden looptijd > 1 jaar</i>					
<i>Onderhandse leningen van</i>					
- <i>Binnenlandse banken enz.</i>	42.166	38.345	34.525	30.704	28.084
Vlottende passiva	20.932	21.329	17.281	19.884	20.499
* <i>Kortlopende schulden < 1 jaar</i>	17.258	17.654	13.606	16.209	16.824
* <i>Overlopende passiva</i>	3.675	3.675	3.675	3.675	3.675
Totaal Passiva	92.091	88.439	80.765	79.318	77.830